

Aknīstes bērnu bibliotēkas vēsture

Aknīstes bērnu bibliotēka **dibināta 1952.gadā**, tā atradās Aknīstē, Padomju ielā 19 (tagad – Augšzemes iela). Bibliotēka bija Aknīstes rajona Kultūras nodaļas pakļautībā. Pirmā bibliotēkas vadītāja bija Valija Zeikante, bibliotekāre – Inta Anteviča (prec.Buholce). 1952.gada nogalē grāmatu fonds bija – 526 eksemplāri, lielākā daļa grāmatu bija krievu valodā.

1955.gadā bibliotēkas vadītāja bija Valerija Ptečkēna.

1957.gadā bibliotēkas vadību pārņēma Ausma Breidaka, bibliotekāre – Marta Lauska. Šajā gadā bibliotekāres darba gaitas uzsāka Vilma Andruškeviča, kura 1958.gadā tika iecelta par bibliotēkas vadītāju.

1960.gadā bibliotēkas fondā bija jau 11 894 grāmatu eksemplāri, 435 lasītāji un gadā tika izsniegtas 12 885 vienības.

Bibliotēka no Padomju ielas 19 tika pārcelta uz Padomju ielu 35 (tagad – Augšzemes iela). Sākumā bibliotēka tika izvietota vienā telpā, nebija lasītavas un brīvas pieejas grāmatu fondam. Grāmatas tika piegādātas no rajona iedalītajiem līdzekļiem. Bibliotēkas inventārs bija vecs un nolietots, bet līdzekļi bija tikai pašam nepieciešamākajam – kancelejai un saimniecības precēm. Palielinoties grāmatu fondam, Aknīstes ciemata izpildu komiteja rada iespēju bibliotēkai piešķirt papildus telpu, abonementa telpu izmantojot kā lasītavu (bez apkalpojošās štata vienības).

No 1960.gada līdz 1971.gadam par bibliotekārēm strādājušas Alla Klaucāne, Lonija Jakāne, Irma Donbrovska, Anita Stepīņa, Velta Andruškeviča.

1967.gadā Aknīstes bērnu bibliotēkas vadītāja bija V.Mežaraupe. Grāmatu fonds procentuāli izskatījās šādi: 55 % grāmatas latviešu valodā, 45% - krievu valodā, savukārt 73% lasītāji bijusi latvieši, 27% krievi. Bibliotēkas vadītāja iebildusi, ka kūtri tikušas piegādātas grāmatas latviešu valodā, daudz raitāk pildījies grāmatu krievu valodā fonds.

Šajā gadā bibliotēka vērību pievērsa bērniem, kuri bijuši ne labprātīgi bibliotēkas lasītāji – viņiem ticis sastādīts individuālais lasīšanas plāns (Jurijs Ivanovs, Centis Sala, Ārija Mačulāne, Raisa Miņina). Gada beigās šie bērni bija kļuvuši par pastāvīgiem bibliotēkas lasītājiem.

Tāpat tikusi veikta analīze, vai bērni lasa sev interesējošas jomas grāmatas (papildus tam, ka šajā jomā viņi darbojas skolā pulciņos), ja secināts, ka kāds nelasa, tad arī šim

mazajam lasītājam ticis sastādīts individuāls lasīšanas plāns un viņš izlasījis visas ieteiktās grāmatas.

Īpaša vērība tikusi pievērsta bērniem, kuri nebija lasījuši neko par V.I.Ļeņinu – tie bijuši: Tatjana Jegorova, Lolita Lukstaraupe, Dzintra Burašinska, Anita Pilinoviča. Šie bērni ņemti īpašā uzskaitē, ar viņiem tika veiktas pārrunas un izsniegta attiecīgā literatūra.

1967.gadā tikuši rīkoti Skaļās lasīšanas – pārrunu pasākumi. Notikusi arī lasītāju konference, kurā piedalījās 32 bērni un tās mērķis bijis parādīt, ka par Padomju varu cīnījās ne tikai pieaugušie ar ieročiem rokās, bet arī bērni (konferencē piedalījušies J.Ozoliņš, _Strapcāns, G.Geida, B.Fabrika, A.Andruškevičs, A.Ģeidāns.

Skolēnu konference Aknīstes bērnu bibliotēkā 1967.gadā. Fotogrāfs – nezināms.

Bibliotēka stendos un grāmatu izstādēs informēja bērnus par pionieru organizāciju un pionieru pienākumiem.

Bērnu bibliotēka sadarbojoties ar skolu, veicināja arī skolēnu lasītprasmi – organizēja ātrlasīšanas sacensības (pēc skolas programmas 3.klašu skolēniem 1 minūtē svešā tekstā bija jāvar izlasīt 40 – 60 vārdus, 4.klašu – 60 – 80 vārdus). Sacensību uzvarētāji krietni pārsnieguši programmā paredzēto – lasījuši pat 160 vārdus minūtē. Ātrākajam lasītājam balvā bija grāmata.

Lai ieinteresētu mazos lasītājus par grāmatu lasīšanu, ciemos aicināti arī grāmatu tēli, piem: Sarkangavīte un doktors Aikāsāp.

Jau no 1966.gada bibliotēkā sekmīgi strādāja 6.klases pionieri – šefi, kuri bija labi apguvuši bibliotekāra iemaņas.

Bibliotēkas šefi darbā: _Rugaine, _Vepere, _Romanovska, _Drazdovska 1967.gadā.

Fotogrāfs – nezināms.

1967.gadā Aknīstes bērnu bibliotēka bija metodiskais centrs Aknīstes vidusskolas bibliotēkai, arī Mežciema, Gārsenes, Asares un Rubeņu ciema bibliotēkai.

1969.gads Aknīstes bērnu bibliotēkai bija spraigs, jo gan pasākumos, gan literatūras propagandā plašs darbs tika ieguldīts N.K.Krupskajas 100.dzimšanas dienas atzīmēšanai un notika gatavošanās V.I.Leņina 100.dzimšanas dienas sagaidīšanai. Tāpat notika 25.gadadienas svinības par godu Latvijas atbrīvošanai no fašisma. Šiem notikumiem tika veltītas gan izstādes, gan pasākumi, gan skaļās lasīšanas – pārrunu nodarbības, deklamētāju konkurss.

Bijušas arī nepolitiskas aktivitātes – izstādes par kokgriezumiem, salmu izstrādājumiem, modeļu būvi, izšūšanu un adīšanu.

Notikušas arī bērnu iecienītās tikšanās ar bērnu literatūras autoriem – H.Heisleru, M.Bārbali, G.Selgu, V.Vīksnu, L.Vāczemnieku, B.Saulīti un A.Vējānu.

1969.gadā bibliotēka secinājusi, ka grāmatu fonds esot pietiekošs.

1970.gadā bibliotēkas fondā bija 13 293 grāmatu eksemplāri, 379 lasītāji, gadā izsniegtas 12 730 vienības.

1972.gadā Aknīstes bērnu bibliotēka īpašu uzmanību pievērša pionieru organizācijas 50.gadadienas atzīmēšanai, tāpēc daudz tika strādāts ar pašiem pionieriem. Tika veikta lasītāju formulāru analīze, lai saprastu, cik daudz vai maz ir tikusi lasīta literatūra, kas saistīta ar šo jauniešu organizāciju.

Tāpat tika rīkotas izstādes, ieteicamās literatūras saraksti un pasākumi, kas veltīti PSRS 50-gades svinībām.

1972.gada 1.februārī, bibliotēkas vadītāja Vilma Kuzmicka pārgāja strādāt par atbrīvoto partijas sekretāri, par bērnu bibliotēkas vadītāju kļuva Velta Andruškeviča, bet par bibliotekāri – Dzintra Lasmane (dz.30.10.1945.).

Pakāpeniski bibliotēka tika aprīkota ar atbilstošu inventāru – iegādāts magnetafons, radiola, sekcija. Kad inventāru sāka iegādāties centralizēti no Jēkabpils, tad materiālā nodrošinājuma stāvoklis manāmi uzlabojās. Tika nomainīti vecie grāmatu plaukti, iegādāti jauni krēsli, galdi lasītavai. Bibliotēkas īpašumā nonāca televizors, rakstāmmašīna, diapojektors, kalkulators.

1960./70.gados pasākumos ticis izmantots epidiaskops, ar ko rādīti attēli un skaņu plašu atskaņotājs muzikālā fona radīšanai.

Epidiaskops – attēls ilustratīvs¹

20.gs.60.-80.gados raksturīgi, ka bibliotēka apmācīja ieinteresētos skolēnus bibliotekāra darbam, lai viņi, nepieciešamības gadījumā, būtu spējīgi īslaicīgi darbā aizstāt pastāvīgo bibliotekāru.

1975.gadā Aknīstes bērnu bibliotēka aktīvi sekoja tam, lai bērni izlasītu visu ārpusklases noteikto obligāto literatūras sarakstu – katra lasītāja formulārā tika ievietota papildlapa, kurā tika atzīmēts, ko lasītājs jau ir izlasījis, ko vēl viņam ir jāizlasa.

Turklāt formulāra beigās tika ierakstīts lasītāja raksturojums: kā viņš orientējas fondā, kāda ir uzvedība, attieksme pret grāmatām.

¹ <https://de.wikipedia.org/wiki/Epidiaskop> - skatīts 17.03.2025.

No 1977.gada līdz 1991.gadam bibliotēkā par bibliotekārēm strādājušas: Anita Zuboviča, Līga Saleniece, Aija Valaine, Broņislava Gercāne, Rasma Romanovska, Sarmīte Gasūne, Inga Afanasjeva un Lolita Jaujeniece (16.05.1985. – 07.01.1987. – aizvietoja S.Gasūni; 01.04.1989. – 26.03.1991.; 01.03.1993. – 01.03.1995. – aizvietoja L.Ņikitinu).

1980.gadā bibliotēkas fondā bija 11 854 grāmatu eksemplāri, 302 lasītāji, tika izsniegtas 11 928 vienības. Bija ļoti plašs pasūtītās periodikas klāsts.

Aizejot no darba Veltai Andruškevičai, **no 1981.gada jūnija** par bibliotēkas vadītāju tika iecelta Dzintra Lasmane.

1990.gadā bibliotēkas fondā bija 12 104 eksemplāri, 228 lasītāji, izsniegtas 9370 vienības.

1991.gadā martā par bibliotekāri sāka strādāt Līga Ņikitina.

1993.gada maijā, sakarā ar ēkas Augšzemes ielā 35 denacionalizāciju, bibliotēka tika pārvietota uz bērnu dārza ēku, kurā bija brīvas telpas – Skolas ielā 16a (2.korpusā, 2.stāvā).

1995.gadā bērnu bibliotēkā strādāja 2 darbinieces: vadītāja Dzintra Lasmane un bibliotekāre Lolita Jaujeniece (dz.1953). Bibliotēkas vadītājas darba alga bija Ls 37,50 mēnesī, bibliotekāres – Ls 30,50 mēnesī.

1996.gadā Bērnu bibliotēkas vadītāja Dzintra Lasmane norādīja, ka bibliotēkai trūkst grāmatu par Latviju, tās vēsturi un tautas tradīcijām.

Grāmatas tika iegādātas Aknīstes grāmatnīcā vienā eksemplārā, tāpēc lasītājiem bija jāveido rinda uz jaunpienākušo izdevumu, priekšroka rindā tikusi dota labākajiem lasītājiem. Lielā pieprasījuma dēļ grāmatas nolietojās, lai tās salabotu, talkā nākuši pašvaldības norīkotie bezdarbnieki.

1996.gadā lasītāji nav pieprasījuši grāmatas svešvalodās.

1997.gadā bērnu bibliotēkā bija novērota tendence, ka bērni īpaši izteikti vēlas lasīt grāmatas, periodiku. Tiklīdz tika iegādāta jaunākā literatūra vai prese, tā tūdaļ tā nonākusi pie lasītājiem. Protams, tas radīja situāciju, ka tie, kuri nokavējās, jaunākās grāmatas nedabūja. Turklāt grāmatas tika stipri nolietotas, jo lasīšanas kultūra esot bijusi nepietiekama. Pamatojums, lielajam grāmatu pieprasījumam bija tāds, ka bērnu vecāki neesot bijuši tik turīgi, lai regulāri nopirktu savas privātās grāmatas bērniem.

1997.gada jūlijā par bērnu bibliotēkas vadītāju kļuva Ināra Buiķe (0,5 darba slodzes), kura reizē vadīja arī Aknīstes vidusskolas bibliotēku (0,5 darba slodzes).

Bērnu bibliotēkai tika iedalītas kopīgas telpas ar Aknīstes vidusskolas bibliotēku (bērnudārza ēkas 2.korpusa 1.stāvā). Loģiski, ka bērnu bibliotēkai radās laba sadarbība ar Aknīstes vidusskolu gan ikdienas darbā, gan pasākumu rīkošanā.

1998.gads bērnu bibliotēkā neienesa būtiskas pārmaiņas. Bibliotēka darbojās savā ierastajā gaitā, ko mazliet uzjundīja Aknīstes pilsētas svētki, kuru ietvaros tika atklāts Aknīstes novadpētniecības muzejs, kur bibliotēkas daļa bija iesaistīties ar nepieciešamo informāciju par sēļiem un vietējiem darboņiem (V.Ancīti u.c.)

1999.gadā bērnu bibliotēka norādīja, ka tai ir īpaši laba sadarbība ar Aknīstes vidusskolu – skola izlīdzējusi ar telpām, ja bijis kāds plašāk apmeklēts pasākums, tāpat arī skolas personāls bijis bibliotēkai pretimnākošs, īpaši latviešu literatūras skolotāja Anna Žindiga un ārpusklases darba organizatore Elga Miķēna.

Bērnu bibliotēka nereti sastapās ar faktu, ka bērni paņemtās grāmatas neatdod laikā, tāpēc bibliotekāres centušās parādnieku informēt personiski, taču ne vienmēr tas bijis iespējams. Telefona sarunu ilgums 1999.gadā bijis ierobežots, tamdēļ arī šis parādnieku apzināšanas līdzeklis nav bijis efektīvs. Vislabākais līdzeklis izrādījies – informēt klašu audzinātājus Aknīstes vidusskolā par bibliotēkas parādniekiem, jo, mācību gadam beidzoties, audzinātājs skolēnam nav izsniedzis liecību par sekmēm, ja nav bijušas nokārtotas saistības ar Aknīstes bērnu bibliotēku.

2000.gadā bērnu bibliotēka atkal tika pārcelta uz bērnudārza 2.korpusa 2.stāvu. Bibliotēkas fonds tad bija 10 836 vienības.

Šajā gadā bibliotekāre Līga Ņikitina absolvēja Latvijas Kultūras skolu un ieguva bibliotekāres specialitāti.

2001.gadā Aknīstes bērnu bibliotēka norādīja, ka tā nav pietiekoši nodrošināta tehniskā ziņā – no modernām tehnoloģijām bibliotēkā bija tikai telefons. Īpaši pieprasīts esot bijis kopēšanas pakalpojums, taču tas nav bijis pieejams kopētāja neesamības dēļ.

Aknīstes bērnu bibliotēkas vadītāja Ināra Buiķe un bibliotekāra Līga Ņikitina
2001.gada maijā.

Fotogrāfs – nezināms.

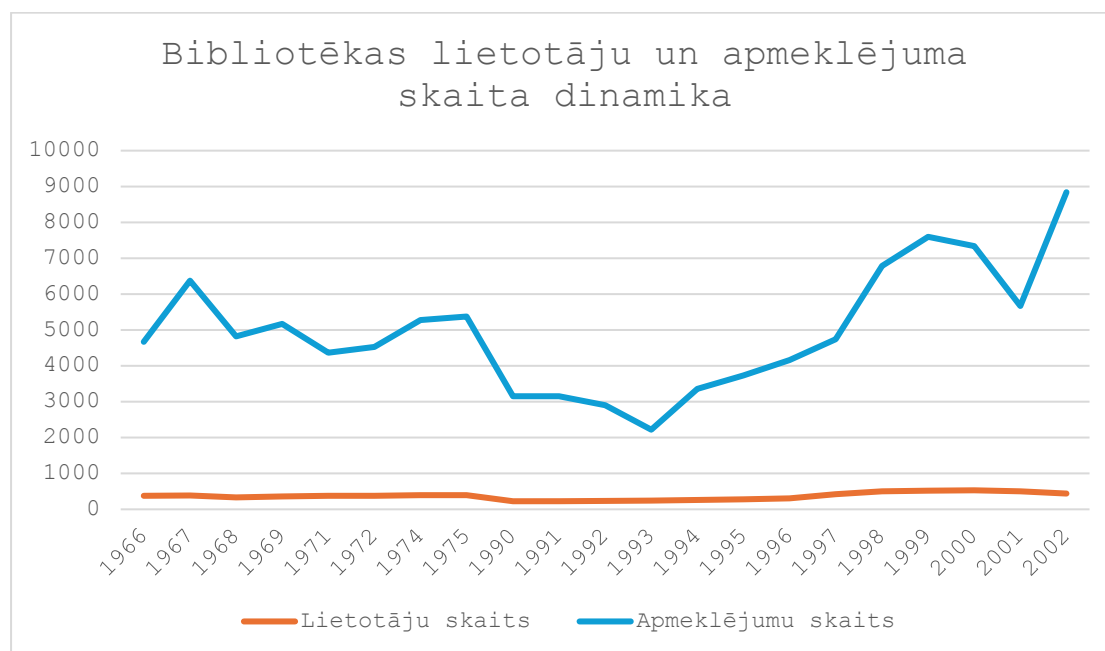
Aknīstes bērnu bibliotēkas bibliotekāre Līga Ņikitina 2001.gadā

Fotogrāfs – nezināms

2002.gadā Aknīstes bērnu bibliotēkas vadītāja Ināra Buiķe puda bažas par ideju apvienot Bērnu un Aknīstes pilsētas bibliotēku (pieaugušo), domājot, ka bērnu vajadzības pēc apvienošanas varētu tikt atliktas otrajā plānā.

Bērnu bibliotēkā līdz pat tās apvienošanai ar pilsētas bibliotēku nebija datoru lietotājiem, bet īpaši pieprasīti bija periodiskie izdevumi – bibliotēka abonēja 18 preses izdevumus (LaBa, Pavards, PUFF, Sīrups, Spicā Avīze, Jaunais Vēstnesis, Auto Moto Žurnāls, Barbie, Dambo, Donalds Daks, Ezis, Mērķis, PELE, Rokdarbi, S, Zīlīte, Seriāli, Burda Moden). Gada laikā preses izdevumi tikuši stipri nolietoti.

2003.gadā Aknīstes bērnu bibliotēka tika apvienota ar Aknīstes pilsētas bibliotēku.

Sīkāks datu atšifrējums

Bērnu bibliotēkas lietotāju skaits		
Gads	Lietotāji	Apmeklējumu skaits
1966.gads	378	4666
1967.gads	383	6377
1968.gads	332	4819
1969.gads	360	5169
1971.gads	380	4367
1972.gads	381	4527
1974.gads	391	5279
1975.gads	393	5378
1990.gads	228	<i>Nav datu</i>
1991.gads	226	3152
1992.gads	233	2905
1993.gads	244	2220
1994.gads	260	3355
1995.gads	280	3734
1996.gads	302	4163
1997.gads	423	4738
1998.gads	504	6786
1999.gads	520	7596
2000.gads	530	7340
2001.gads	503	5671
2002.gads	439	8841

Bērnu bibliotēkas finansiālais nodrošinājums	
1991.gads	13 974 Rbļ.
1992.gads	90 625 Rbļ.
1993.gads	1497 Ls
1994.gads	1699 Ls
1995.gads	3256 Ls
1996.gads	3266 Ls
1997.gads	2620 Ls
1998.gads	3027 Ls
1999.gads	2440 Ls
2000.gads	3344 Ls
2001.gads	4119 Ls
2002.gads	4611 Ls